

DRAGA * 83

117986

Treba nam je tudi ekologije duha.

Janez Pavel II.

Na pot osemnajsti Dragi

Lep pozdrav vsem, ki čakate na novo DRAGO, prepričani, da bo spet povedala kaj novega, izvirnega in obče koristnega za rast in razvoj naše skupnosti. DRAGA doživlja svoj osemnajsti letnik in s tem postaja anagrafsko odrasla, svoje mladništvo pa je že davno prerasla, zahvaljujoč se preizkušnjam, ki so jo prekalile in ji dale možnost, da si je pridobila trdno mesto v slovenskem javnem prostoru.

Tudi osemnajsti letnik ne prinaša posebno ohrabrujočih in optimističnih napovedi, kakor da bi izrekele v prazno besede, ki si jih izrekamo vsakič, ko si ob slovesu v DRAGI želimo, da bi prihodnost prinesla slovenskemu narodu v vseh njegovih razsežnostih več vedrine, sproščenosti in več obetov.

Lanski DRAGI je poletje obljubljalo izjemno pozornost slovenskih kulturnih krogov, toda tedanjemu grmenju ni jeseni — po DRAGI — sledil niti najskromnejši obračun, kakor so ga napovedovale med vrsticami polemične osti prejšnjih kritik. Ostalo je zgolj pri odklonilnem molku osrednjega slovenskega dnevnika, molku, ki je že kdaj bil edini odmev na znane afere v slovenski javnosti in ki v bistvu potrjuje nenormalnost nekih razmer.

Jesen je prinesla znane ukrepe, ki so zabrisali vse pozitivne strani odprte meje. Bolj kot varčevalni ukrepi je slovenske ljudi prizadela praktična prepoved potovanja v tujino, kar marsikomu diši bolj po političnem kot pa po gospodarskem ukrepu. Vsega tega se ne plašimo, čeprav nam bo polog bržkone izpraznil eno ali dve vrsti udeležencev v Dragi, podobno kot se je že zgodilo marsikateremu prireditelju na Koroškem, v Kanalski dolini in na Primorskem in kar je spet na-

XVIII. ŠTUDIJSKI DNEVI DSI - TRST - 2., 3. IN 4. SEPTEMBRA 1983

PETERLINOVA DVORANA, TRST, Donizettijeva ulica 3

Petek, 2. septembra 1983

Ob 17.30: Predstavitve sodelujočih na letošnji Dragi zastopnikom javnih občil in javnosti.

Ob 18.00: Posvetovanja o slovenskih kulturnih revijah ob izidu 1. številke CELOVŠKEGA ZVONA.

Sledi zakuska in družabnost.

PARK FINŽGARJEVEGA DOMA, OPČINE, Narodna ulica 89

Sobota, 3. septembra 1983

Ob 16.00: SLOVESNA OTVORITEV.

Po otvoritvi predavanje: SLOVENIJA V OSEMDESETIH LETIH.

Analiza družbenopolitičnega, gospodarskega in narodnostnega stanja Slovenije 17 let pred iztekom drugega tisočletja. Predavatelj, ki uživa v svoji stroki mednarodni ugled, bo iz ugotovitev razvil poskus pogleda v slovensko prihodnost: visoko razgledanost bo povezal z občuteno narodno zavzetostjo.

Nedelja, 4. septembra 1983

ob 10.30 predavanje: KVAS NOVEGA KRŠČANSTVA.

Kakšna nova ozvezdja vidi vzhajati kristjan nad Cerkvijo 20 let po II. vatikanskem koncilu? Kakšno novo rast zaznava v njenem starem in večno mladem organizmu? V kakšni meri je krščanstvo kvas svetovnemu in tudi slovenskemu času?

Tema, nadvse aktualna v tem zenitskem trenutku papeževanja Janeza Pavla II.

Po predavanju diskusija in družabnost.

Ob 16.00 predavanje: NA RAZVODJU DVEH KULTUR.

Koroški in primorski slovenski zamejec živi in razvodju dveh kultur: slovensko-nemške in slovensko-romanske. Naj gre ta dvojnost v smer dileme ali obogatitve? Poudarjene provincializacije ali sproščene evropskosti?

Po predavanju diskusija, sklep, družabnost.

NB: Zmerom je mišljena poletna ura.

Nedeljska služba božja bo ob 9. uri v parku na prostem: maševal bo dr. Pavle Zablatnik, bivši ravnatelj Gimnazije za Slovence v Celovcu.

čelo pojem enotnega kulturnega prostora, ki je s tako težavo rastel.

Tudi kulturni dnevi zamejcev v Cankarjevem domu so dokazali, da uradna Slovenija ne more še prenesti pravega pluralizma mimo morda kratkotrajne vpludne geste.

Na manjšinskem prostoru ni preteklo leto prineslo nobenega pravega pozitivnega premika, na Tržaškem pa je ponovno prišla do izraza fašistična napadalnost, ki nas je prizadela s proslavljanjem svojih zloglasnih voditeljev, ki so se izkazali

že v prvi dobi preganjanja primorskih Slovencev in je privedla do novih napadov na slovenske vasi.

Pesimizem so konec junija ublažili volilni uspehi slovenske stranke na Tržaškem in Goriškem, toda neperspektivnost našega stanja — vzeto tudi v širšem smislu — nam pred DRAGO 83 ne dovoljuje obetavnih napovedi, prav zato pa je v tem trenutku toliko pomembnejša vloga naših študijskih dni, ki naj pomenijo prispevek k pripravi na nove preizkušnje.

Ali naj tudi Draga podpiše Dolomitsko izjavo?

Prijatelj DRAGE — prijatelj bolj po srčnem nagnjenju kakor po zgodovinski osveščenosti — je organizatorjem tega srečanja postavil presenetljivo vprašanje: JE TUDI DRAGA PODPISALA DOLOMITSKO IZJAVO?

Gre, kot je znano, za znameniti dokument, s katerim se je natanko pred 40 leti skupina krščanskih socialistov v Osvobodilni fronti odpovedala lastni organizaciji v korist izključnega vodstva Komunistične partije Slovenije, s čimer je bil tudi konec formalne koalicije med komunisti, krščanskimi socialisti in sokoli.

Namesto da bi se na omenjeno na videz čudaško vprašanje — ALI JE TUDI DRAGA PODPISALA DOLOMITSKO IZJAVO — nasmehnil, smo prišli na misel, da bi ga uporabili, kakor se v matematiki uporablja, jo imaginarna števila. Dali smo ga na vpogled krogu naših znancev, da bi nanj več ali manj ali tudi čisto nič imaginarno odgovorili. Dali smo jim na voljo tudi varianto: ALI NAJ TUDI DRAGA PODPIŠE DOLOMITSKO IZJAVO?

Dobili smo naslednje odgovore.

UREDNIŠTVO

Odprava koalicije

Menim, da se noben Slovenec, ki mu je pri srcu zdrav razvoj slovenskega narodnega življenja, ne more strinjati z odpravo koalicijske oblike osvobodilnega gibanja. Ker pa **Dolomitska izjava** odpravo koalicije tudi formalno potrjuje, je naravno, da jo slovenski človek odklanja.

Iz povedanega sledi, da bo slovenska vstaja za časa drugega svetovnega spopada lahko postala ustvarjalen element slovenske zgodovine takrat, ko bo slovenski narod živel v pluralističnem ozračju, kakršno je bilo tisto, ki je botrovalo nastanku slovenskega koalicijskega osvobodilnega gibanja.

Protoeksemplar vesoljnega Pugleda

Ko je popeljal hudič Jezusa na visoko goro in mu predložil takle memorandum: »Vse to ti dam, če padeš predme in se mi pokloniš«, mu je v bistvu ponudil v podpis protoeksemplar izjave z vesoljnega »Pugleda«. Ta model se od vekomaj ponavlja v zgodovini in bo ponujen do konca časov. Jezus je bleferja metafizične fronte zavrnil, mi pa smo v svoji šibkosti prisiljeni v kompromise. Zato ne moremo obsojati ne Kidriča in Kardelja, ki sta predlagala, ne Kocbeka, ki je podpisal. Kdor stoji, naj namreč gleda, da ne pade...

Možnost drugih argumentov

»Ja, fantje, sprejmite Izjavo tako, kot je, če ne, pa imamo tudi druge argumente,« je rekel Ivan Novak - Očka, sekretar belokranjskega okrožja, krščanskim socialistom v Ravnacih, ko so si pomisljali, da bi sprejeli Dolomitsko izjavo. Tako je črno na belem zapisal v ljubljanskih »Naših razgledih« 23. 3. 1983 bivši krščanski socialist Jože Penca. Pričakoval sem, da bodo slovenski komunisti kaj demantirali, pojasnili, pripomnili. Saj vendar gre za nezaslišano priznanje, da je bila Dolomitska izjava krščanskim socialistom vsiljena s terorjem. Pa so odgovorili z istim molkom, s katerim so odgovorili Kocbeku, ko je v znanem tržaskem intervjuju zapisal, kako je očital članom CK pokol domobrancev, pa so ti zdihovali vanj: »Kako si moreš kaj takega misliti, Pavle?«

Pač po utrjenem vodilu: Vi govorite, kar hočete, mi imamo oblast.

Že takšno brezobzirno molčanje kaže, koliko je sploh umestno govoriti o Dolomitski izjavi v zvezi z DRAGO. Dolomitska izjava je soznačnica za kapitulacijo. DRAGA pa bo DRAGA samo dotlej, dokler bo neodvisna.

Da, če... Ne, če...

Pod »Dolomitsko izjavo« je natančen datum. Zato lahko govo-

rimo o neki »izjavi« le v prenesenem smislu. Odgovor drugače mislečega spremljevalca »Drage« je zato nujno dvojen.

Da, če to pomeni sprejeti danost zgodovinskih opredelitev slovenskega naroda.

Ne, če bi to pomenilo izbrisati pluralistično razvejanost naše narodne skupnosti v Italiji.

Draga že 18 let podpisuje vse kaj drugega...

Dolomitska izjava je eden najdragocenejših dokumentov sodobne slovenske zgodovine. O nekem času in o nekih metodah bo pričala ko vklesana. Da bi jo kdo skrnil ali ponaredil, je namreč že štiri desetletja prepozno.

Izjav, kot je bila Dolomitska, v našem stoletju ni malo. Skupno jim je to, da so bile podpisane ob skoraj materialnem dotiku pištole na tilniku.

DRAGA z vsem svojim bistvom in hotenjem že 18 let podpisuje vse kaj drugega: izjavo proti »dolomitskemu izjavljanju«, to je izjavo o svobodi.

Mostišče protirevolucije?

V politični praznini, ki je nastala s trojno okupacijo Slovenije, se je Komunistična partija Slovenije izkazala ne samo kot edina ideološka formacija, ki je nastopila z jasnim, ponosnim in radikalnim nacionalnim programom, ampak tudi kot edina organizirana sila, ki je znala ta svoj program tudi tehnično izvesti. V njegovo realizacijo je spadala tudi čim kremenitejša kompaktnost Osvobodilne fronte. Odpoved krščanskih socialistov lastni politični osebnosti je bilo torej dejanje, usklajeno z zgodovinskim trendom slovenskega naroda, v katerem so tudi katoliške množice prehajale na nove pozicije.

V kolikor se DRAGA ne bo hotela vključiti v ta trend, utegne objektivno postati mostišče protirevolucije, kljub svojemu kulturnemu samoproglašovanju.

dalje na 4. strani ■

Teme in ljudje 17 DRAG

2. - 5. septembra 1966

- Dr. Anton Kacin:** Položaj Slovencev danes
Dr. Valentin Inzko: Slovenci na Koroškem
Dr. Matej Poštovan: Slovenci na Primorskem
Dr. Janez Janžekovič: Znanost in svetovni nazori
Dr. Janez Janžekovič: Vprašanje človeške bitnosti in religije
Dr. Aleš Lokar: O tehniki sožitja in sodelovanja med ljudmi z različnim svetovnim nazorom
Dr. Matej Poštovan: Dialog v svetu
Dr. Reginald Vospernik: Kulturno duhovne razmere med mlajšo koroško generacijo
Dr. Drago Štoka: O problematiki slovenske mladine na Tržaškem

2. - 3. septembra 1967:

- Dr. Toussaint Hočvar:** Današnji slovenski položaj in perspektive za bodočnost
P. dr. Roman Tominec: Vloga krščanstva pri oblikovanju narodne zavesti in kulture v 1200 letih. Ali more to vlogo krščanstvo nadaljevati?
Dr. Samo Pahor in Midjo Susič: Analiza sociološkega sestava zamejskih Slovencev
Dr. Drago Legiša: Kako približati današnjemu prebivalstvu naše javno delovanje
Dr. Matej Poštovan: Slovenski zamejski katoličani in njihovo javno delovanje po koncilu
Dr. Vinko Zwitter: Pokoncilski položaj koroških Slovencev
Dr. Martin Kranner: Pogledi in praktične izkušnje na Goriškem

31. avgusta in 1. septembra 1968:

- Dr. Janko Pleterski:** Združena Evropa in Slovenci
Dr. Ludvik Vrtačič: ABC slovenske problematike v obdobju združevanja Evrope
Dr. Feliks J. Bister: Slovenec med Vzhodom in Zahodom - Dediščina - Samospoznavanje - Možnosti
Dr. Alojz Tul: Združena Evropa in narodna manjšina
Dr. Vekoslav Grmič: Dialog Cerkve s svetom
Dr. Vekoslav Grmič: Vzroki modernega ateizma
Dr. Vladimir Klemenčič: Izseljevanje, problem Slovenije in Slovencev
Dr. Valentin Inzko: Koroška in izseljeniški problemi
Dr. Franc Mlajc: Prispevek k razpravi o izseljevanju - Kanalska dolina
Dr. Rado Bednarik: Problem izseljevanja na Primorskem in v Beneški Sloveniji
Bogo Samsa: Izseljevanje iz tržaške pokrajine
Izidor Predan: Beneška Slovenija
Dr. Alojz Rebuľa: Slovenci med domom in svetom

30. - 31. avgusta 1969:

- Dr. Fran Zwitter:** Prelomna razdobja v zgodovini Slovencev v XX. stol.
Dr. Rudolf Klinec: Manjšinska problematika v luči naravnega prava, krščanske etike in cerkvene zakonodaje
Dr. Drago Klemenčič: Verski položaj na Slovenskem
Dr. Janko Zerzer: Koroški plebiscit - Ozadja in posledice
Dr. Maks Šah: Socialna preobrazba družbe s posebnim pogledom na zamejstvo
Dr. Boris Pahor: Za novo slovensko elito
Dr. Dušan Nendl in Franc Jeza: Kakšno pot naj izbirajo Slovenci za najboljšo mednarodno uveljavitev

5. - 6. septembra 1970:

- Dr. Jože Goričar:** Socialna preobrazba slovenske družbe
Ciril Zlobec: Današnja slovenska idejno kulturna stvarnost
Prof. Tomaž Pavšič: Kulturna povezanost
Dr. Emidij Susič: Mednarodna povezanost
Dr. Maks Miklavčič: O etičnem potencialu in stiski malih narodov pri sodobnem razvoju enotnega človeške družbe
Dr. Matej Poštovan: Etični potencial in stiska malih narodov
Prof. Edvard Kocbek: Zaprtost in odprtost sodobne slovenske kulture
Inž. Vladimir Vremec: Idejno - kulturna stvarnost v zamejstvu in zdomstvu
Lev Detela: Odprtost in zaprtost slovenske kulture

4. - 5. septembra 1971:

- Dr. Jože Velikonja:** Današnja vloga zdomske Slovenije
Dr. Drago Štoka: Perspektive slovenske narodne skupnosti v zamejstvu
Dr. Jurij Zalokar: Nekaj pogledov na psihologijo raznarodovanja
Dr. Gorazd Kušej: Novosti o družbenopolitični ureditvi Jugoslavije
Dr. Vladimir Murko: Politično-ekonomski položaj Slovenije po zveznih ustavnih dopolnilih
Dr. Ludvik Vrtačič: Kritične pripombe k ustavnim spremembam v Jugoslaviji

2. - 3. septembra 1972:

- Inž. Boris Sancin:** O idejnem pluralizmu
Dr. Loize Šuštar: Svoboda vesti kot izraz človekovega dostojanstva
Dr. Joško Tischler: Oris stanja narodne skupnosti na Koroškem
Župnik Emil Cenčič: Oris stanja narodne skupnosti v Beneški Sloveniji
Dr. Damjan Paulin: Oris stanja narodne skupnosti na Goriškem in Tržaškem
Prof. Alojz Rebuľa: O spremenljivosti in nespremenljivosti vrednot

1. - 2. septembra 1973:

- Prof. Janko Messner:** Generacijska problematika na Koroškem
Župnik Valentin Birtič: Družina v Beneški Sloveniji
Dr. Ivan Hribernik: Kako gleda zdravnik na ljubezen v družini
Dr. Danilo Sedmak: Generacijska problematika na Tržaškem
Dr. Anton Trstenjak: Stara in nova podoba družine

7. - 8. septembra 1974:

- Dr. Bratko Kreft:** Cankar in slovenstvo
Bogo Samsa: Dve mednarodni konferenci o manjšinah
Prof. Samo Pahor: Kaj moramo storiti, da se bodo naše razmere spremenile
Dr. Drago Štoka: Tržaška mednarodna konferenca o manjšinah
Dr. Valentin Inzko: »Skupna Koroška«
Dr. Peter Urbanc: Slovenci v Kanadi
Dr. Janez Zdešar: Slovenci - zdomci v Nemčiji
Dr. Andrej Kobal: Slovenec v svetu

6. - 7. septembra 1975:

- Dr. Drago Legiša:** Mednarodna konferenca v Helsinkih in slovenska stvarnost
Dr. Pavel Apovnik, dr. Damijan Paulin, dr. Rafko Dolhar in dr. Zorko Harej: Pomen samostojnega javnega nastopa (okrogla miza)
Dr. Rudolf Klinec: Kako je duhovščina pripravljala osvoboditev slovenskega naroda na Primorskem
Dr. Venceslav Tuta - dr. Rado Bednarik: Tudi ti so polagali temelje svobodi

4. - 5. septembra 1976:

- Franček Križnik:** Marksizem in svoboda
Dr. Kazimir Humar: Dileme svobodnega tiska
Prof. Boris Pahor: Troje velikih sporočil (Kette - Cankar - Kosovel)

3. - 4. septembra 1977:

- Saša Martelanc:** Slovenska misel, vzpluj
Dr. Lojze Ambrožič: Luči in sence v pokoncilski prenovi
Vinko Ošlak: Med srhom Kapitala in žarom Evangelija (Tri orodja za enajsto tezo)

2. - 3. septembra 1978:

- Dr. France Bučar:** Ideologija in demokracija
Dr. Anton Ilc: Od poskusa totalnega uničenja do zarje novega krščanstva
Dr. Zorko Harej, Stojan Spetič, prof. Maks Šah in prof. Jože Pirjevec: Ob dramatični 30-letnici: Kominform in slovenstvo (okrogla miza)

Ali naj tudi Draga podpiše...?

■ nadaljevanje z 2. strani

Draga ima srečo, da...

Kaj bi nova »Dolomitska izjava« zahtevala od Drage, ni težko uganiti, posebno če se spomnimo na napade nanjo: podreditev neki ideološki superviziji nad predavateljskimi temami, nad imeni predavateljev in morda celo diskutantov. Takšne »Izjave« Draga seveda ne bi mogla podpisati. Ima pa srečo — in te sreče Koc-

bek s svojimi krščanskimi socialisti ni imel — da ji takšne odpovedi tudi ni treba podpisati, ker sta tako Peterlinova dvorana v Trstu kakor Finžgarjev park na Opčinah na zahodnih tleh.

Tudi Kocbek ne bi bil podpisal Dolomitske izjave, ko bi se bil pogajal s Kardeljem iz — Londona...

Draga ni enakovreden partner

Vprašanje nove Dolomitske izjave se ne stavlja več, ker je režim v Sloveniji danes pripravljen pristati kvečjemu na neki megleni ideološki pluralizem (priznavam, da obstajaš), ne pa tudi na političnega (dovolim, da soodločaš ali kritiziraš), ki je predpogoj za samostojno in svobodno odločanje. DRAGA ni nikak enakovreden partner, da bi imela možnost odločati o politično-idejni prihodnosti naroda, kaj šele pravico take izbire. To še zlasti ne, ko pa imamo pred očmi posledice izsiljene odločitve izpred štiridesetih let. Majski Kulturni dnevi in Ljubljani so dokazali, da so Slovenci izgubili celo smisel in željo po svobodnem diskutiranju. Sploh pa se zdi, da slovenski komunisti nove Dolomitske izjave ne potrebujejo, ker imajo, kljub samoupravljanju, vso oblast v rokah; zdaj bi kvečjemu potrebovali partnerja, da bi z njim delili odgovornost za katastrofalno gospodarsko in nacionalno politiko...

Problem ne obstaja

DRAGA je svobodna tribuna, na kateri lahko spregovori sleherni o čemerkoli, da le na kvalitetni in olikani ravni. Ne razumem, kdo in v čigavem imenu bi lahko podpisal kako »dolomitsko« izjavo. Morda pripravljalni odbor DRAGE ali Društvo sloven-

skih izobražencev? In kdo so ostali partnerji tega sporazuma? SKGZ ali KPS? Mislim, da problem ne obstaja.

Imaginarno vprašanje

Odgovoril bom z imaginarnim vprašanjem: Ali bi danes podpisal Dolomitsko izjavo Janez Pavel II.? Ki je med nedavnim potovanjem po Poljskem spomnil kristjane tudi na to, da morajo imeti tudi svojo krščansko samozavest...

Odpovedati se lastni politični subjektivnosti, kakor so se Koc-

Teme in ljudje...

■ nadaljevanje s 3. strani

1. - 2. septembra 1979:

Prof. France Vodnik: Bohinj: ob 40-letnici neke vizije

Dr. Oskar Simčič: Narodnost v teologiji in Cerkvi proti letu 2000

Sergij Pahor: Slovenski matični, zamejski in zdovski trenutek

30. - 31. avgusta 1980:

Škof Lorenzo Bellomi: Vera in kultura za svobodnega človeka

Marij Maver: Slovenstvo v svoji kulturno politični informaciji danes

Prof. France Perko: Slovenska cerkev iz preteklosti v prihodnost

4. - 5. - 6. septembra 1981:

Dr. Katica Cukjati: Med domovino in zdomstvom

Dr. Tone Stres: Pod današnjimi miselnimi zvezdami

Prof. Marino Qualizza: 100 let Slovencev ob zahodni narodnostni meji

Viktor Blažič: Problemi razvoja, narodna zavest, pluralizem

3. - 4. - 5. septembra 1982:

Ivo Jevnikar: 35 let političnih in pravnih bojev Slovencev v Italiji

Prof. Svetozar Stojanović: Marksizem kot družbena teorija in ideologija

Vinko Ošlak: Mit revolucije v delu današnje teologije

Prof. Franc Rode: Duhovni tokovi v današnji Evropi

NAVODILA

XVIII. ŠTUDIJSKI DNEVI bodo 2., 3. in 4. septembra. Prvi dan bo predavanje v Peterlinovi dvorani, Donizettijeva ulica 3. Naslednja dva dneva bodo predavanja v parku Finžgarjevega doma na Opčinah, Narodna ulica 89; v primeru slabega vremena pa v dvorani Finžgarjevega doma (tel. 040/211-113).

* * *

POJASNILA IN PRIJAVE: DSI, ulica Donizetti 3, Trst, Italija. Od 29. avgusta do 2. septembra med 17. in 19. uro po telefonu na št. 040/768-189.

* * *

PRISPEVKI za študijske dneve so prostovoljni in jih lahko izročite med »Drago« v pisarni.

* * *

Dopisniki in fotografi se akreditirajo na sedežu DSI do predstavitve v petek, 2. septembra, zvečer.